

فصاحت و بلاغت از مهم‌ترین ویژگی‌های زبان عربی بوده و هست. قرآن به عنوان کلام خدا از بالاترین حدّ فصاحت و بلاغت برخوردار است و همین‌طور است کلام رسول خدا (ص) و اهل بیت او (ع).

این کتاب که نام آن «دُرّ» گذاشته شده تا با کلام رسول (ص) و آل او (ع) که «عُرّ» هستند مناسبت داشته باشد، به صورت مُفَصَّل و دقیق تمامی قواعد علوم بلاغی را در قالب درس‌نامه‌ای حوزوی آموزش می‌دهد.

متن کتاب خود به زبان عربی فصیح نگارش یافته و از تعابیر عالی، اشارات، کنایات، تشبیهات و سایر آرایه‌های ادبی و بلاغی بهره برده، تا طلبه در حین مطالعه کتاب و درس گرفتن آن از استاد، به صورت تجربی با این قواعد مواجه شود و ملکه نفس او گردد.

۱. اهتمام به علم معانی و بیان در احادیث و قرآن
۲. دسته‌بندی منظم و مفید
۳. مناسب برای تدریس به عنوان دومین کتاب تخصصی در علوم بلاغی
۴. استفاده از مثال‌های دقیق در درس‌ها و تمرین‌ها
۵. گزینش مثال‌ها از قرآن، نهج‌البلاغه و صحیفه سجادیه
۶. بهره‌گیری از کتاب‌های قدیمی و جدید نگارش‌یافته در علوم بلاغی و تفسیر
۷. ذکر قول و نظر مشهور در بیشتر مباحث اختلافی و پرهیز از بیان نظر شخصی نویسنده کتاب
۸. معرفی کتاب‌های مهم بلاغی
۹. بیان هدف هر درس در ابتدای آن
۱۰. استفاده از اشعاری که علاوه بر فصاحت و بلاغت دارای مضامین و معانی عالی نیز باشند
۱۱. معرفی منابع برای پژوهش و تحقیق در موضوع هر درس
۱۲. تدوین عبارات کتاب به نحوی که طلبه نیازمند یادگیری از استاد و یا نیازمند تفکر و اندیشه برای فهم معنای آن‌ها باشد.

بخش اول: فصاحت و بلاغت

نُه درس نخست کتاب پس از معرفی علوم بلاغی به فصاحت و ضوابط آن و سپس بلاغت اختصاص یافته است.

بخش دوم: علم معانی

تعریف و موضوع علم معانی، انواع کلام و جمله، اطلاق، توابع، تأکید، شرط، ضمیر، حذف و قرینه، نکره و معرفه، لقب و کنیه، اسم اشاره، موصول و موصوف، اضافه، معانی جمله اسمیه و فعلیه، تقدّم و تأخّر، قصر، فصل، مساوات، ایجاز و اطناب، تکرار، اعتراض و احتراس، تتمیم، ایغال، تذیل، التفات، قلب و تغلیب، مباحثی هستند که از درس ۱۰ تا ۴۵ تبیین شده‌اند.

بخش سوم: علم بیان

تعریف، موضوع و غایت علم بیان، تشبیه، مُجَمَّل و مُفَصَّل، قریب و بعید، مجاز و استعاره، تمثیل، کنایه و تعریض، در قالب ۳۳ درس ارائه شده است.

بخش چهارم: علم بدیع

توریه، استخدام، استطراد، ائتلاف، لَفّ و نشر، مشاکله، طباق، مقابله، مراعات النظیر، مبالغه، جناس و سجع بخشی از مباحث علم بدیع‌اند که بخش پایانی کتاب به آن اختصاص داده شده است.

درس اول: فصاحت و بلاغت

درس دوم: تاریخ تدوین علوم بلاغی

درس سوم: تعریف فصاحت

درس چهارم: تنافر، ثقل، غریب و کراهت

درس پنجم: فصاحت مرکّب

درس ششم: تعقید در کلام

درس هفتم: تکرار، تتابع اضافات

درس هشتم: تعریف بلاغت

درس نهم: ربط فصاحت و بلاغت

درس دهم: تعریف علم معانی

درس ۱۱: تعریف کلام خبری

درس ۱۲: تعریف کلام انشایی

درس ۱۳: امر و نهی

درس ۱۴: استفهام

... درس ۹۵: ردّ عجز بر صدر

درس ۹۶: تشریع، طرد و عکس

درس ۹۷: سرقت ادبی در شعر

برای تهیه کتاب و یا ارسال انتقادات و

پیشنهادهای خود، به صورت حضوری به

نشانی

مراجعه فرموده و یا برای ارتباط مجازی با

پیام‌رسان

تلفن

کتاب تماس حاصل فرمایید.

بلاغة المرکّب وهی مطابقة المرکّب الفصیح مع ما یقتضیه حالّ الخطاب، وفیما یلی نسلّ الضوء علی هذا الموضوع باختصارٍ: للمرکّب صُورٌ وخصوصیات وللخطاب حالات، وهذا ما یدعو المتکلم إلى أن یأتی بکلامه بصورةٍ دون أخرى تتناسب مع الحال، فمثلاً إذا کان المخاطبُ غیباً یأتی المتکلم بالكلام مطنباً، أی یطیل کلامه لتفهیمه حتّی یدرک المعنی، لأنّ ما دعاه لأن یرقی کلامه بصورةٍ خاصّة ککون المخاطب غیباً حسب المثال، یسمّی حالّ الخطاب؛ أی حال فی مقام التخطّاب سواء کان هذا الحال للمخاطب أو الزّمان أو المكان أو غیر ذلك.

و تلك الصورة الخاصّة یُسمّی مقتضى حال الخطاب، وعلى هذا الأساس فالحال هو الأمر الدّاعی والمقتضى هی الصّورة المدعوّ إليها.

إذا کان کلامُ المتکلم بعد فصاحته مطابقاً لمقتضى حال الخطاب فهو بلیغ ولاًّ فلیس کذلک کما إذا أوجز عند غباء المخاطب.

هذا النوع من البلاغة أشار إليه أمير البیان علی(ع) حین قال: «خیر الکلام ما

لا یُملّ ولا یقلّ».

أشار بقوله هذا إلى أنّه یلزم علی المتکلم أن ینظر إلى مخاطبه ویلاحظ سعة فهمه ثم یرقی إلیه ما یناسب حاله؛ وبما إنّ الکلام الملل یختلف باختلاف المخاطبین، لذا ینبغی للمتکلم أن یوجز تارةً ویطنب تارةً ویأتی بعبارةٍ متکافئة مع المعنی فی تارةٍ أخرى.

منصور قابشی طُرفی

محمد اردکانی

محمد امین مؤمنی

امیر جوان

...